
Att bli varse Herrens Ängel

Predikan av pastor Göran Appelgren

Läsningar: 4 Mos 22:22-35; GF 210;1,2. Se sista sidan!

“Då sade Bileam till HERRENS ängel: ‘Jag har syndat, för jag visste inte att det var du som stod mig emot på vägen. Om det jag gör är orätt i dina ögon, så vill jag vända tillbaka.’”

4 Mos 22:34

Bileam och åsnan

Bileam var inte någon snäll människa. Hans dagar slutade på ett våldsamt sätt (se 4 Mos 31:8). Men bara för att han var sådan ska vi inte lämna honom åt sidan och så gå miste om en berättelse med en upplyftande andlig lärdom, berättelsen om Bileam och hans åsna. Överallt i Ordet finns det ett gott budskap från Herren att ta till sig. Även om det kan se fränstötande ut i själva berättelsen. När änglarna läser Ordet, och det läser samma berättelser som vi, så vänds Ordet till sitt inre till något vackert, upphöjt och fullt av godhet. Det kanske blir lättare att närma sig den här berättelsen om vi tänker oss att det är åsnan som är hjälten – inte Bileam.

Bileam sitter på en åsna. Han är herre och åsnan tjänare. Bileam tar för givet att åsnan ska finnas till hands. Den har alltid funnits där som hans tjänare precis som det står i berättelsen: ‘Är inte jag din egen åsninna, som du ridit på hela ditt liv ända till denna dag?’ (4 Mos 22:30)

Se olika saker

Bileam och åsnan är ute och rider på landsbygden. Det som de lägger märke till under den resans gång är helt olika saker. Var och en av dem ser vad de vill se skulle man kunna säga. Och vem av dem – kan vi fråga oss – ser det som i andlig och religiös mening är väsentligt att se?! Åsnan eller Bileam? Tjänaren eller dess herre? Ja, vi har svaret, och vi vet vad åsnan såg. Men vad är det egentligen som Bileam fäster sin blick vid. Låt oss titta på omständigheterna!

Historisk bakgrund

Israels söner hade med Guds hjälp kommit mycket nära det heliga landet. På sin resa – och den skulle snart vara till ända – hade de passerat flera områden. Med Guds hjälp hade de besekrat tre nationer, och nu närmade de sig ytterligare ett folk, Moab, med sin kung Balak. Balak visste vad som hade hänt med de tidigare folken.

Balak är en riktigt dålig människa. När vi tittar på den andliga motsvarigheten till Moab, alltså det rike som Balak är kung över, så är den det vi kallar förstörd godhet eller kränkt godhet (AC 9494), precis som en kvinnas renhet kan bli kränkt. Det som det handlar om är att det som andligt sett är gott förstörs, när begär som hör till den här världen tar över människans viljeinriktning. Kungen i Moab, Balak, fruktade för Israels söner som i Ordet är sinnebilden för de andliga sanningar som kyrkan ska ledas av.

”Israels söner bröt upp och slog läger på Moabs hedar, på andra sidan Jordan mitt emot Jeriko. Balaks, Sippors son, såg allt vad Israel hade gjort mot amoréerna. Och Moab fruktade för folket därför att det var så talrikt. Moab gruvade sig.” (4 Mos 22:1-3)

Gudomligt skydd, mänsklig förbannelse

Balak visste att Israels söner hade en särskilt Gudomligt skydd. Han var därför tvungen att hitta det allra starkaste vapen han kunde för att besegra dem. Därför vände han sig till spåmannen Bileam. Helt klart måste Bileam ha varit mycket välkänd, eftersom också Balak kände till honom. Han kom ända borta från Mesopotamien. Balak hoppades att Bileam var rätt person för att klara uppgiften.

Han skickade sändebud till Bileam, ... ’Se, ett folk har dragit ut ur Egypten, det täcker markens yta och har slagit sig ner mitt emot mig. Kom nu därför och förbanna detta folk åt mig, för det är starkare än jag. Kanske skall jag då kunna slå det och driva bort det ur landet. Ty jag vet att den du välsignar är välsignad, och den du förbannar är förbannad.’” (4 Mos 22:4-6)

Fyra kraftfält

Detta är alltså de omständigheter under vilka Bileam bildade sig en uppfattning om läget. En stor konung hade bett honom om hans tjänster, och det verkar som att han skulle få god ersättning för det (se 4 Mos 22:17; 24:13). Så i den här berättelsen har vi fyra krafter som verkar:

- 1/ Israels söner med skydd från Gud å ena sidan;
- 2/ och å andra sidan det syndiga moabitiska folket som regeras av den skräckslagne kung Balak; och emellan dem har vi
- 3/ Bileam, den tredje kraften, och sist
- 4/ åsnan på vilken Bileam red, den fjärde kraften.

När vi säger att Bileam på sin åsna står mitt emellan det goda folket och det onda folket, så måste vi klargöra det. Det ser nämligen från början ut som att Bileam stod på Balaks sida. Åtminstone var det Balaks förhoppning.

Men innan vi går dit ska vi peka på alldeles uppenbara paralleller, som ger oss ett mönster får våra egna tankar om vårt eget sätt att leva och tänka på.

Livet – ett val

Vad är livet i andlig mening om inte en kamp mellan gott och ont i vårt eget sinne? Och handlar det inte om att välja sida hela tiden till det godas fördel? Vi kan föreställa oss Israels söner och Balak och hans folk som människor som befinner sig utanför oss själva, som olika krafter i världen omkring oss som påverkar vårt sätt att tänka på.

Det som är så fint med den här berättelsen är att vi så tydligt kan se oss själva omgivna av dessa krafter runt omkring oss, om vi tänker oss att vi själva, var och en, är Bileam på åsnan, en bild för vårt sinne. Vi måste avgöra vad som är gott och ont, när vi möter de där krafterna utifrån. Åsnan verkar vara trygg och med full integritet, men hur är det med Bileam? Balak försökte övertala honom att ta hans parti, men det lyckades inte.

Gåva från Gud

Bileam hade en gåva från Gud. Den gåvan var att se sanningen. Men som spåman, eller vis man, kunde han ibland bli frestad att missbruka sin gåva, men det

misslyckades: "Gud sade till Bileam: 'Du skall inte gå med dem. Du skall inte förbanna detta folk, ty det är välsignat. När Bileam steg upp på morgonen, sade han till Balaks hövdingar: '...HERREN tillåter mig inte att följa med er.'" (4 Mos 22:12-13)

Splittrad

Bileam var splittrad. Han ville – enkelt uttryckt bli berömd och upplyft – och detta genom att hjälpa Balak. Samtidigt kunde han inte annat än lyda Gud. Därför försöker han ta reda på om Gud möjligen kan ändra sin uppfattning. Tänk om Gud kunde låta honom göra det som Balak ville. Han sov på saken en natt till. "Om natten kom Gud till Bileam och sade till honom: 'Om männen har kommit för att kalla på dig, så stå upp och följ med dem. Men du skall endast göra det som jag säger dig.'" (4 Mos 22:20)

Bileam på åsnan vill göra både det som Gud säger men också följa sin egen vilja. Dagens berättelse visar oss så tydligt hur vi bär dessa motstridiga tendenser inom oss. Gud gav till synes efter och lät Bileam resa men med uppmaningen att bara uttala det som han skulle få höra av Gud. Den inre konflikten illustreras av att Gud genast visar sitt missnöje: "Då han nu följde med dem upptändes Guds vrede, och HERRENS ängel ställde sig på vägen för att hindra honom. Bileam red på sin åsinna." (4 Mos 22: 22)

Orimligt tänkande

Här har vi alltså en omöjlig situation. Bileam rider på sin åsna för att uttala en förbannelse över Israels söner – om Gud nu skulle tillåta det! Han skulle därmed hjälpa det syndiga Moab att undgå ett nederlag. Han är på väg för att förbanna ett folk – alltså varje människas goda vilja – som är välsignat av Gud. Naturligtvis kommer inte det att ske.

Här kan vi så tydligt se oss själva. Vi resonerar med Gud: Låt mig göra vad *jag* tror är rätt. Bara en enda gång.

Frihet

Bileam var splittrad. Han kunde inte bestämma sig. Om han hade velat hade han kunnat uppfatta det som Gud sa till honom på ett helt annat sätt. Han kunde redan från början ha förstått att Balak var ond och att det var lönlöst att försöka få Herren att ställa sig på hans sida. Men Bileam valde att inte se det.

Det är en bra bild av den frihet vi har i våra andliga val. Först sade Gud till Bileam: "Stå upp och följ med dem" (4 Mos 22:20), men när han i frihet väljer att gå, så blir Gud arg (4 Mos 22:22).

Om Bileam hade befunnit sig i ett annat inre tillstånd, hade han kunnat tänka något i stil med: Ja, Gud säger att jag ju kan försöka fast Han egentligen inte vill det, men Han skulle förmodligen föredra att jag inte ens försökte. Som förälder kan man tänka tillbaka på tillfällena då man har sagt ja men samtidigt hoppats att barnet skulle låta bli i alla fall. Så ser friheten i andliga ting ut. Vi fattar alltid våra beslut från den standpunkt vi för tillfället har. Långsamt växer vi till en djupare förståelse om vad som är rätt och sant. Det är vad resten av berättelsen handlar om.

Bileam red på sin åsna. Bileam såg en sak – sin egen upphöjdhet och framgång. Åsnan såg något annat – Herrens ängel, en budbärare med de eviga och bestående sanningarna. Det beskriver vår belägenhet. Vi står mellan två motverkande krafter, Israels söner och det moabitiska folket under sin orättfärdige kung.

Uppgiften

Och där har vi uppgiften: "Självkärleken har sin boning i varje människas inre från hennes födelse. Om du inte känner igen den ... bor den i trygghet inom dig." (GF 210) Bileam är den sida inom oss som inte vill ge upp utan rider vidare mot undergång och katastrof. Men, tack gode Gud, det finns alltid en åsna i vårt inre liv, en åsna som hela tiden står i kontakt med Herrens ängel. Så här förklaras det i den Himmelska läran: "Ängeln med det dragna svärdet betecknar Gudomlig sanning som upplyser och som kämpar mot falskheter ... och därför betecknar åsnan som tre gånger försökte gå av vägen att det upplysta förståndet inte var överens med tankarna hos spåmannen Bileam." (UF 140:4)

Åsnan är en bild för den förmåga vi är födda med, förmågan att se högre sanningar, först se och sedan bestämma sig för hur man ska handla i livet från en högre, förnuftig insikt, från ett "upplyst förstånd". Den nivån i vårt inre är befriat från själviskhet. Det är därför som åsnan kan se det som Bileam inte själv ser.

"Vad 'åsnor' beträffar så betecknar de, när man red på dem, sanning och godhet på det förnuftsmässiga planet". (AC 5741:2) "'Vita åsnor' (hebr: aton, אהור) betecknar godheten på det förnuftsmässiga planet." (UF 355:33) Så uttryckt på ett enkelt sätt så är människans själviska begär som utnyttjar sin förnufts förmåga på fel sätt.

Kyrka och himmel

Så vad är det vi fäster blicken på under vår vandring? Vi vet att det finns något som heter kyrka och himmel. Det är det som Israels söner är en sinnebild för. Kyrka och himmel står för något som är högre, något som är bättre, för ett sätt att leva på som normalt inte finner någon plats i dagens värderingar. Men vi vet att de finns, kyrka och himmel, och vi vet att de är välsignade av Gud.

Tittar efter fel saker

När Bileam dominerar vårt sätt att tänka på är det som att vi lägger all vikt vid något som är lägre och inte särskilt mycket värt i längden. Vi struntar i det som är högre och evigt. Men Herren tillåter att det sker, därför att vi måste bestämma. Och förhoppningsvis lär vi oss en bit i taget. Dagens berättelse beskriver detta uppvaknande.

Blindhet

När åsnan och Bileam färdas framåt ser åsnan Herrens ängel tre gånger. Bileam ser inte alls ängeln. Ja, Bileam väljer att inte se ängeln. Han väljer att sitt eget förhärlikande. Nya Kyrkans Skrifter förklarar: "När Bileam red på åsnan funderade han hela tiden på spådomar att uttala över Israels söner. Belöningen som han skulle hedras med fanns hela tiden i hans tankar." (UF 140:4)

Alltifrån början var Bileams uppdrag emot Guds vilja: "Då han nu följde med [till Balak] upptändes Guds vrede, och HERRENS ängel ställde sig på vägen för att hindra honom." (4 Mos 22:22) Samma sak gäller oss. När vi handlar emot Guds vilja, så råkar vi förr eller senare illa ut. "Hade jag haft onda avsikter i mitt hjärta skulle Herren inte ha hört mig." (Ps 66:18)

Gå emot Herren

Tre gånger försökte Bileam gå emot Herrens vilja. Kung Balak tog med Bileam till tre olika platser för att se om det inte kunde lyckas Bileam någonstans att för-

banna Israels söner. Den stackars Bileam kunde inte ge upp sina försök. De själviska begären höll honom fången. Bileam är en tragisk gestalt i den här berättelsen. Han klarade inte av att missbruka sin förmåga. Varje gång han försökte förbanna Israels söner uttalade han istället en välsignelse. Men han ville samtidigt inte använda sin förmåga till att göra det rätta. Själviskheten höll honom fången.

Utmaning

Uppgiften vi har i våra liv är att upptäcka att det är något som leder oss åt fel håll. Vi måste acceptera att det finns onda krafter som påverkar vårt sätt att leva på. Vi måste se och bestämma oss för att stå emot det samtidigt som vi ber Herren om hjälp. "Porten [till himlen] öppnas av människan genom att hon såsom av sig själv skyr det onda som synd, men ändå erkänner att hon gör det från Herren." (GF 210)

En stackars åsna

Bileam och åsnan. Åsnan, ett troget, lydigt och nyttigt djur. Och Bileam slog den. Det hade han aldrig gjort tidigare. Själviskheten försöker till slut tvinga en god kraft att användas för något dåligt. Bildspråket här används för att beskriva hur samvetet fungerar. Vi försöker övertyga oss själva om att vi inte alls gör något fel. Men åsnan, de högre tankarna som ju faktiskt finns någonstans därinne – säger något annat: Jo, du gör faktiskt fel!

Till slut var Bileam tvungen att ge upp: "Då öppnade HERREN Bileams ögon, så att han såg HERRENS ängel stå på vägen med ett draget svärd i handen. Och han bugade sig och föll ner på sitt ansikte." (4 Mos 22:31) Och han hörde de ord som han undermedvetet hade känt till hela tiden: "HERRENS ängel sade till honom: ... ' Se, jag har gått ut för att hindra dig, ty jag ser att den här vägen leder till fördärvet." (4 Mos 22:32)

Ånger

Vi har äntligen insett hur fel vi har gjort. Vi hade hela tiden kunnat se vad åsnan såg, men vi valde att inte göra det. Innan det är alldeles för sent, gör Herren något så att vi vaknar upp. Ljuset slås på. Vi ger upp motståndet och släpper in ljus från Herren.

Det är lärdomen och det är det som är så upplyftande i den här berättelsen. Det är en bild vi kan bära med oss i vårt dagliga liv. Vi står mellan Israels söner som är välsignade, en bild av kyrkan och himlen på ena sidan, och på den andra det syndiga Moab. Vi har förmågan att se saker från ett högre perspektiv – det är åsnan – och vi rider på den med en Bileam som helst vill förhärliga sig själv på bekostnad av andra.

Såsom av oss själva

Antag att Bileam – alltså vi själva – hade klarat av att se samma sak som åsnan redan första gången, eller åtminstone andra gången. Tänk så mycket fortare vi skulle ha ändrat på vårt sätt att tänka på!

Herren vet att vi måste handla "såsom av oss själva". Han kan inte, eller vill inte, tvinga oss att se det som vi ännu inte vill se. Men vi kan lära oss av misstag och bli bättre på att lyssna på Hans milda röst i vårt samvete. Då kommer vi inte att slå åsnan utan istället använda den medfödda förmågan att lyfta tankarna. På det sättet kommer den mänskliga klokheten och den Gudomliga försynen att samverka. "Om du vill ledas av den Gudomliga försynen, använd då din klokhet

såsom en tjänare och förvaltare som troget vårdar sig om sin herres gods.” (GF 210) ”Sin herres gods” som vi ska vårda är den förmåga som Herren har gett oss till att lyfta upp våra tankar till ett himmelskt ljus – det som åsnan står för.

När vi lyssnar till samvetet och slutar upp att vara självcentrerade, så kommer våra liv att ledas av vad åsnan ser och inte av vad den förvirrade Bileam ser.

Exempel

Låt oss ta några exempel. En person har fått anställning på ett företag med goda framtidsutsikter. Allt verkar utmärkt tills personen förstår att de affärsmetoder som används inte håller måttet. I den situationen kommer den självcentrerade Bileam att fortsätta att rida framåt. Åsnan kommer däremot att gå på gång gå av vägen, därför att det som ligger framför inte stämmer överens med Guds vilja.

Eller vi kan tänka oss en ung kvinna som längtar efter äktenskapet. Hon träffar en man som hon efter ett tag är säker på är den rätte för henne. Men efter ytterligare ett tag är det något som säger henne att det är något som inte stämmer. Den självcentrerade Bileam fortsätter att rida rakt fram, eftersom det ser ut att finnas så många bra saker som hon kan få ut av den här mannen. Åsnan däremot håller tillbaka, eftersom förhållandet inte vilar på en sanningsenlig grund.

Dörren

Herren älskar oss alla. Han vill att vi alla ska se Herrens ängel där på vägen – och ju tidigare desto bättre. Men Han tvingar oss aldrig att se det som vi ännu inte är mogna att ta itu med. Han finns med hela tiden, mycket nära oss, men det är vi som måste ta steget, lyssna till åsnan och öppna hjärta och förstånd, så att vi liksom åsnan ser Herrens ängel på vägen.

Den milda men stadigvarande närvaron och inbjudan till förbindelse är det som Herren menar med dessa ord i Uppenbarelseboken:

”Se, jag står vid dörren och klappar på. Om någon hör min röst och öppnar dörren, skall jag gå in till honom och hålla måltid med honom och han med mig.”
(Upp 3:20)

Amen!

4 Mos 22:22-35:

Men då han nu följde med dem upptändes Guds vrede, och HERRENS ängel ställde sig på vägen för att hindra honom. Bileam red på sin åsninna och två av hans tjänare var med honom. När åsninnan fick se HERRENS ängel stå på vägen med ett draget svärd i handen, vek hon av från vägen och gick ut på åkern. Men Bileam slog åsninnan för att driva henne tillbaka in på vägen. HERRENS ängel ställde sig då på en trång väg mellan vingårdarna, med murar på båda sidor. Åsninnan såg HERRENS ängel och trängde sig mot muren och klämde Bileams fot mot muren, och han slog henne ännu en gång. HERRENS ängel gick åter längre fram och ställde sig på ett trångt ställe, där det inte fanns någon möjlighet att vika undan vare sig till höger eller vänster. När åsninnan nu fick se HERRENS ängel lade hon sig ner under Bileam. Bileam blev arg och slog åsninnan med staven. Då öppnade HERREN åsninnans mun, och hon sade till Bileam: 'Vad har jag gjort mot dig, eftersom du tre gånger har slagit mig?' Bileam svarade åsninnan: 'Du har gjort mig till åtlöje! Hade jag haft ett svärd i handen skulle jag nu ha dödat dig.' Men åsninnan sade till Bileam: 'Är inte jag din egen åsninna, som du ridit på hela ditt liv ända till denna dag? Och har jag någonsin förut brukat göra så mot dig?' Han svarade: 'Nej.' Då öppnade HERREN Bileams ögon, så att han såg HERRENS ängel stå på vägen med ett draget svärd i handen. Och han bugade sig och föll ner på sitt ansikte. HERRENS ängel sade till honom: 'Varför har du dessa tre gånger slagit din åsninna? Se, jag har gått ut för att hindra dig, ty jag ser att den här vägen leder till fördärvet. Åsninnan såg mig och har dessa tre gånger vikit undan för mig. Hade hon inte vikit undan för mig, skulle jag nu i sanning ha dödat dig men låtit henne leva.' Då sade Bileam till HERRENS ängel: 'Jag har syndat, för jag visste inte att det var du som stod mig emot på vägen. Om det jag gör är orätt i dina ögon, så vill jag vända tillbaka.' Men HERRENS ängel svarade Bileam: 'Följ med männen, men endast de ord jag säger till dig får du tala.' Och Bileam följde med Balaks hövdingar.

(Översättning: Svenska Folkbibeln)

Gudomliga försynen, nr 210;1,2:

Om det inte såg ut för människan som om hon levde av sig själv och således tänkte och ville samt talade och handlade såsom av sig själv, skulle hon inte vara människa. Härav följer att om människan inte disponerade över allt som tillhör hennes dagliga gärning och liv såsom av sin egen klokhet, skulle hon inte kunna ledas och styras av den Gudomliga försynen ... [2] Om du vill ledas av den Gudomliga försynen, använd då din klokhet såsom en tjänare och förvaltare som troget vårdar sig om sin herres gods. ... Denna klokhet ser faktiskt ut för människan som hennes egen, och hon tror också att den är hennes egen så länge som hon håller Guds och den Gudomliga försynens hätskaste fiende, självkärleken, innesluten inom sig. Denna kärlek har sin boning i varje människas inre från hennes födelse. Om du inte känner igen den (ty den vill inte kännas igen) bor den i trygghet inom dig och håller vakt vid porten för att den inte skall öppnas av människan och självkärleken därmed utkastas av Herren. Porten öppnas av människan genom att hon såsom av sig själv skyr det onda som synd, men ändå erkänner att hon gör det från Herren. Det är med en sådan klokhet som den Gudomliga försynen verkar som ett.

Förkortningar av Skrifterna:

- AC = Arcana Cœlestia
- UF = Uppenbarelseboken förklarad
- GF = Gudomliga försynen